

Доля А. Ф.,
доцент кафедри перекладу та мовознавства
Міжнародного гуманітарного університету

СЕМАНТИКА ЛЕКСЕМ НА ПОЗНАЧЕННЯ СТАНУ АТМОСФЕРИ (НА МАТЕРІАЛІ ГЕРМАНСЬКИХ, СЛОВ'ЯНСЬКИХ І РОМАНСЬКИХ МОВ)

Анотація. Стаття містить результати зіставного дослідження найменувань явищ природи, зокрема стану атмосфери в англійській, німецькій, іспанській, українській і російській мовах. Мета роботи полягає в установленні особливостей семантики лексичних одиниць, що вивчаються, а також типів метафоричних і метонімічних переносів у семантиці цих лексем.

Ключові слова: семантика, метафора, метонімія, типи метафоричних переносів і метонімічних переносів.

Постановка проблеми. Питання зіставного вивчення лексичного рівня споріднених і неспоріднених мов викликають особливий інтерес, тому що саме в лексиці найбільш яскраво відображена специфіка національних мовних систем [3, с. 39]. Л.Б. Ніколаєва зазначає, що «лексика надає можливість різноаспектного вивчення мов як вияву національно-культурного багатства народів, їхньої ментальності та способу бачення світу» [6, с. 24]. На думку М.П. Кочергана, «з усіх рівнів структури мови лексико-семантичний найбільшою мірою й безпосередньо пов'язаний із позамовною дійсністю, як відомо, називання предметів, явищ, реалій позамовної дійсності має яскраво виражений культурний характер» [4, с. 9].

Явища природи тією чи іншою мірою є значущими для всіх мешканців Землі (транскультурні універсалії – сонце, місяць, небо, вітер тощо), але різні території можуть мати свої особливості для народів, що їх населяють [1, с. 37]. Пізнаючи навколишню дійсність, люди відображають її у своїй свідомості, але форми цього відображення в мові можуть бути різними. «Так, з одного боку, усі людські істоти мають уявлення про існування універсальних природних явищ, усі вони усвідомлюють існування окремих частин власного тіла. Проте вони по-різному думають про ці, здавалося б, однакові явища, по-різному сприймають ті самі речі» [5, с. 27]. Саме тому надзвичайно цікавим видається вивчення спільних і відмінних рис у мовній картині світу мов саме на матеріалі найменувань явищ природи, які, з

одного боку, є універсальними, а з іншого – мають специфічний характер залежно від специфічних природних і кліматичних умов.

Статтю присвячено вивченню окремої лексико-семантичної групи (далі – ЛСГ) лексем, що характеризують стан атмосфери, у двох германських (англійській і німецькій) мовах, двох слов'янських (українській і російській) та одній романській (іспанській) мовах.

Незважаючи на велику кількість досліджень найменувань явищ природи, системні порівняльні дослідження їх семантики й семантики лексем на позначення стану атмосфери, зокрема, на матеріалі англійської, німецької, іспанської, української та російської мов відсутні, саме це й зумовлює актуальність дослідження.

Метою статті є встановлення універсального та специфічного в семантиці найменувань стану атмосфери (далі – НСА), дослідження характеру метафоричних і метонімічних переносів цих найменувань в англійській, німецькій, іспанській, українській і російській мовах.

Матеріал дослідження становлять 164 лексичні одиниці на позначення стану атмосфери в мовах дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. НСА нараховують 128 лексем, які входять до цієї підгрупи, згідно з основним значенням (англ. *cool* 'холод', нім. *Kälte f* 'холод', ісп. *helada* 'мороз', укр. *снека, недосвіт*, рос. *omnenel, капель*) і 36 лексем із похідним значенням НЯП (нім. *Geträufel, n* 'капання', ісп. *deshielo*, 'відлига', укр. *свіжість*, рос. *свежесть, похолодание*).

Серед лексем з основним значенням можна виділити моносемантичні (англ. *freshness* 'свіжість', *sultriness* 'духота', нім. *Unwetter n* 'непогода', *Ungewitter n* 'непогода', ісп. *heladas* 'заморозки', укр. *заморозки*, рос. *капель*) і полісемантичні іменники (англ. *warmth* 'тепло', нім. *Hitze f* 'жара', *Glut f* 'жара', ісп. *frio* 'холод', *frescura* 'прохолода', укр. *задуха, духота*, рос. *жара, мороз*).

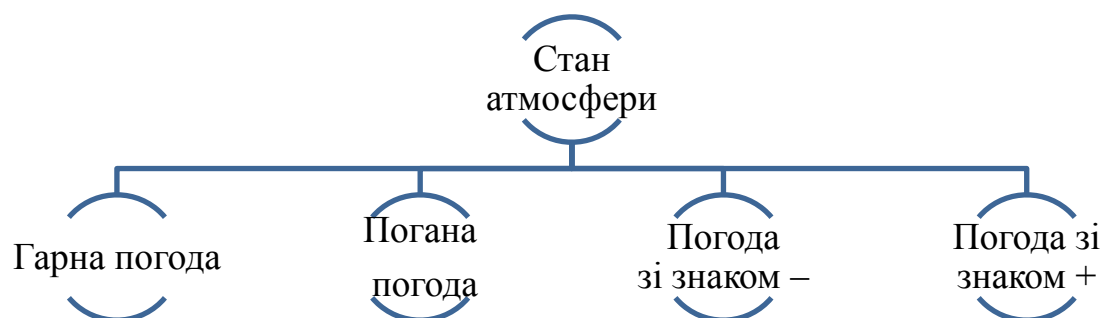

Схема 1. Структура ЛСГ стан атмосфери

НСА можна поділити на дві підгрупи: НСА, що позначають стан атмосфери з огляду на температуру навколишнього середовища, і НСА, що позначають гарну або погану погоду. Температурні НСА, у свою чергу, також можна поділити на дві мікрогрупи: явища, що репрезентують 'температуру зі знаком -' і 'температуру зі знаком +'. Структуру ЛСГ НСА можна презентувати так (схема 1).

Розглянемо кожну з підгруп детальніше.

1. *Погода зі знаком -*. Значення 'холод' може передаватися такими лексемами в мовах дослідження: *холод* – англ. *cold(ness)*, *chill*, *iciness*, нім. *Kälte f*, ісп. *frío*, укр. *холод*; *мороз* – англ. *frost*, нім. *Frost m*, ісп. *helada*, укр. *мороз*, рос. *мороз*, *стужа*; *прохолода* – англ. *cool(ness)*, *freshness*, *crispness*, нім. *Kühle f*, *Frische₂ f*, ісп. *fresca*, *frescor*, *frescura*, *refrigerio*, *frialdad*, укр. *прохолода*, *охолода*, *свіжість₂*, рос. *прохлада*, *свежесть₂*.

Холод різної інтенсивності подано лексемами з коренем *холод* в українській і російській мовах (укр. *холодина*, *холоднеча*, *холодище*, *холодюга*, *холодюка*, *холодок*, *холодочок* і розмовні лексеми російської мови: *холодина*, *холодище*, *холодрыга*, *холодюга*, *холодюка*, *холодок*, *холодочек*).

Лексеми на позначення *морозу* пов'язані з констатацією дуже низької температури, а лексеми на позначення *холоду* і *прохолоди* – з констатацією порівняно низької температури.

Іменники в множині – англ. *frosts*, нім. *Fröste pl*, ісп. *heladas*, рос. *холода*, *морозы* – констатують низьку температуру. Проте вони позначають не тільки температуру повітря, а й погоду, що довго тримається.

Лексеми на позначення *холоду* характеризуються як спільними, так і відмінними ЛСВ у п'яти мовах. В англійській мові лексеми *cold* і *chill* позначають 'захворювання' (*He caught a cold/chill* 'він підхопив застуду'). Укр. *холод* і рос. *холод* також позначають стан, близький до хворобливого, – 'стан або відчуття ознобу від страху, хвилювання, тривоги'. Англ. *coldness*, *frigidity*, нім. *Kälte f*, укр. *холод* і рос. *холод* також позначають 'байдужість, інертність, холодність почуттів'. Специфічним для іспанської мови є використання лексеми *frío* на позначення 'замороженого напою з льодом, який залишається рідким', а також 'пива'.

Укр. *холод* і рос. *холод* мають найбільшу кількість ЛСВ. Значна частина є спільною для обох мов, напр.: 'потік, струмів повітря, що має низьку температуру', 'місце з низькою температурою повітря'. Характерною для української мови є наявність кількох ЛСВ, що використовуються на позначення емоційного стану людини: 'безпристрасне ставлення до кого-, чого-небудь, відсутність зацікавлення, цілковита байдужість', 'вияв відчуженості, неприязні, ворожості' тощо.

Використання синонімів англ. *cool(ness)*, *freshness*, *crispness*, нім. *Kühle f*, *Frische₂ f*, ісп. *fresca*, *frescor*, *frescura*, *refresco*, *refrigerio*, *frialdad*, укр. *прохолода*, *охолода*, *свіжість₂*, рос. *прохлада*, *свежесть₂*, здебільшого передбачає, що достатньо низька температура повітря приємна, особливо в контрасті з виснажливою спекою. Тільки укр. *прохолода* має значення 'прохолодне місце, затінок', а рос. *прохлада* взагалі не має похідних значень. Спільними для англ. *cool(ness)*, нім. *Kühle f* є значення 'байдужість, незворушність', 'прохолодність щодо кого-небудь'. Усі шість НЯП іспанської мови мають похідні значення, серед яких можна виділити такі: ісп. *fresca* 'свіжа риба без солі', 'свіже сало', *frescura* 'душевний спокій', *refrigerio* 'швидкий прийом їжі з метою відновлення сил'. В іспанській мові 'прохолода' часто також асоціюється з чимось неприєм-

ним: ісп. *frescura* 'неуважність, недбалість, невелика старанність', *refresco* 'веселе й дещо неприємне висловлювання'.

В.О. Калугіна акцентує увагу на різниці між лексемами *мороз*, *холод* у російській мові й еквівалентних НЯП *frost*, *coldness* в англійській мові, що полягає в спроможності російських іменників указувати на приємні відчуття людини в разі впливу низької температури [2].

Лексеми, що позначають *мороз* (нім. *Frost m*, ісп. *helada*, укр. *мороз*, рос. *мороз*, *стужа*) характеризуються похідними значеннями, які значно різняться в мовах дослідження. Насамперед, це вживання укр. *мороз* і рос. *мороз* на позначення 'місця, де є мороз', а також 'температури повітря нижче нуля'.

У німецькій мові наявні іменники з набором сем 'холод' + 'сильний' – *Eiseskälte f*, ще більша інтенсивність явища підкреслюється лексемами: *Bärenkälte f*, *Eiskälte f*, *Polarkälte f*, *Winterkälte f* зі значенням 'дуже сильний холод'.

В англійській, іспанській і німецькій мовах відсутні окремі лексеми на позначення такого явища, як *заморозки* – 'зниження температури повітря до мінусових значень увечері та вночі при плюсовій температурі вдень' [8, с. 157], пор.: укр. *заморозки*, *озимки*, *приморозки*, рос. *заморозки* з англ. *frosts*, нім. *Fröste pl*, ісп. *heladas* 'заморозки', де використовується множина від слів англ. *frost* 'мороз', нім. *Frost m* 'мороз', ісп. *helada* 'мороз'. Ці лексеми переважно мають одне пряме значення, тільки укр. *озимки* має похідне значення, що розвинулося внаслідок метонімічного перенесення: 'сорт пізніх яблук, що добре зберігаються взимку'. Тільки в німецькій мові окремо виділяються лексеми на позначення 'мороз без снігу' – *Blachfrost m*, *Barfrost m*, *Kahlfrost m*, *Plattfrost m*.

В українській і російській мовах також зафіксовано лексеми *недосвіт* і *утренник*, відповідно, на позначення 'ранкового морозу, що буває навесні й восени перед сходом сонця'.

2. *Погода зі знаком -*. Констатація *тепла* залежно від величини температури передається лексемами: англ. *warmth*, нім. *Wärme f*, ісп. *calor*, укр. *тепло*, рос. *тепло*, що позначають 'відносно високу температуру, яка не перевищує або незначно перевищує норму тіла людини' [2, с. 104], а лексеми англ. *heat*, *swelter*, *sultriness*, нім. *Hitze f*, *Glut f*, *Schwüle f*, ісп. *bochorno₂*, *ardor*, *quemazón₂*, *resistero₂*, укр. *жара*, *жар*, *пал*, *пекло*, *спека*, *задуха*, рос. *жара*, *зной₂*, *духота₂* позначають 'дуже високу температуру від нагрітого сонцем повітря, яка значно перевищує норму тіла людини' [2, с. 104]. Лексеми на позначення *духоти* (англ. *sultriness*, нім. *Schwüle f*, *caligine₂*, укр. *задуха*, *духота*, рос. *духота₂*) поряд зі значенням, зазначеним вище, мають значення 'жарке, гаряче повітря, сповнене випарувань'. Це значення конкретизується нім. *Gewitterluft f* і рос. *предгорье* для позначення *духоти* перед грозою.

Іменники, що позначають *тепло*, асоціюються насамперед із чимось приємним: англ. *warmth* 'захоплення, прихильність, доброта', нім. *Wärme f* 'душевність, щира прихильність', ісп. *calor* 'прихильність, теплий прийом'. Також ці лексеми позначають велику інтенсивність почуттів: англ. *warmth* 'гарячість, запал', ісп. *calor* 'ентузіазм, запал'. Нім. *Wärme f* та ісп. *calor* мають значення 'форма енергії, що виникає в результаті власного пересування'.

Усі лексеми на позначення *спеки* (англ. *heat*, *swelter*, *sultriness*, нім. *Hitze f*, *Glut₂ f*, *Schwüle f*, ісп. *bochorno₂*, *ardor*, *quemazón₂*, *resistero₂*, укр. *жара*, *жар*, *пал*, *пекло*, *спека*, *задуха*, рос. *жара*, *жар*, *зной₂*, *духота₂*) констатують сильний вияв тепла, і ця особливість зумовлює розвиток похідних значень,

які здебільшого позначають почуття людей, пристрасть тощо. Так, укр. *спека* позначає 'надзвичайне напруження в чому-небудь, розпал чогось', рос. *зной* – палкість, пристрастність, ісп. *ardor* – 'палкість і пристрастність почуттів', 'пристрасне бажання, жага чого-небудь', нім. *Hitze f* – 'збудження'. В українській мові лексема *спека* також позначає 'час і пору року, коли відбувається це явище'.

Велику кількість специфічних значень, які не притаманні лексемам в інших мовах, має англ. *heat* 'допит із погрозами', 'період парування (у тварин)', 'щось зроблене в один прийом, спортивний забіг, заплив, заїзд', 'стан сп'яніння'.

У німецькій мові ЛО на позначення *менла* підкреслюють час проходження явища – *Mittagsglut f*, *Mittagshitze f* 'полуднева спека', *Sommerhitze f* 'літня спека', джерело явища – *Sonnenhitze f* 'літня спека', інтенсивність явища – *Gluthitze f*, *Glühhitze f* 'палючий зной'.

Зміни температури також відображаються окремими лексемами в українській, російській і німецькій мовах, пор.: укр. *помеплення*, *помепління*, рос. *помепление*, нім. *Erwärmung f*, *Temperaturanstieg m*, *Frostmilderung f* позначають підвищення температури, а укр. *похолодання*, рос. *похолодание*, нім. *Temperaturrückgang m*, *Kältewelle f*, *Wettersturz m*, *Kälteeinbruch m* – зменшення температури, останні дві німецькі лексеми підкреслюють раптовість явища. Явища *помеплення* та *похолодання* в іспанській мові передаються описовими словосполученнями – *elevación (subida) de temperatura* та *descenso de temperatura*, відповідно, а в англійській мові – *rise in temperature/warm spell* і *cold spell/snap/fall in temperature*. Проте в англійській мові є найменування настання аномально високої температури – *heat wave* – й аномально низької – *cold wave*, остання є метеорологічним терміном.

Окремо можна виділити НСА, які позначають явища, пов'язані зі зміною температури: *відлига* – 'підвищення температури повітря до 0 й вище взимку на фоні усталених негативних температур, найчастіше в результаті адвекції теплого повітря' [8, с. 328] (англ. *thaw*, нім. *Tauwetter n*, ісп. *blandura*, укр. *відлига*, *розталь*, рос. *оттепель*), *капання* (англ. *drip*, нім. *Traufe f*, *Geträufel n*, укр. *капання*, *крапання*, рос. *капель*). В англійській мові лексема *thaw* має похідне значення 'підвищення дружності', а нім. *Tauwetter n* має значення 'час послаблення політичного напруження'. Укр. *розталь*, окрім самого явища, позначає його результат – 'розталий, талий сніг, розтала, тала вода'.

3. *Гарна й погана погода*. Зрозуміло, що погода може позначатися з огляду на те, яка вона – гарна чи погана, цікаво, що *гарна погода* не має окремих позначень у мовах дослідження, виняток становлять укр. *сонце, година, година*, та рос. *солнце, один* із значень яких є 'ясна, сонячна погода'.

Що стосується *поганої погоди*, то кількість лексем на її позначення значна, тільки в англійській мові немає окремих іменників на позначення 'непогоди', пор.: укр. *непогода*, *негода*, рос. *nenogoda*, нім. *Unwetter n*, *Ungewitter n*, *Schlechtwetter n*, ісп. *destemplanza* 'негода'. В англійській мові це явище позначалося, наприклад, словосполученнями *foul weather* і *bad weather*.

В українській і російській мовах лексеми *сльота* і *слякоть*, позначають 'хмарну, сиру погоду з дощем або мокрим снігом, із багном на землі'. Нім. *Unwetter n* має значення 'спалах гніву', а укр. *негода*, у свою чергу, позначає 'нещастя, тяжку годину, дні, сповнені невдач, неприємностей'. Найбільшу кількість похідних значень має ісп. *destemplanza*, що позначає 'надлишок почуттів щодо чогось', 'погане самопочуття, яке супроводжується тремтінням і ознобом, пе-

Таблиця 1

Вид переносу		Мови					Разом
		А	Н	І	У	Р	
1. Метафоричний перенос							
1.1. НСА → абстрактні та психічні поняття, душевний стан, стан речей, погляди й почуття, відносини	англ. <i>cool</i> 'прохолода, свіжість' → 'холоднокрівність, спокій, незворушність'	14	11	19	8	4	56
1.2. НСА → фізичні процеси, механічні дії	нім. <i>Wärme f</i> 'тепло, теплота' → 'фіз. теплота'	6	2	5	–	–	13
1.3. НСА → соціальні категорії (життя індивіда в суспільстві)	нім. <i>Tauwetter n</i> 'погода, коли тане сніг та крига' → 'період пом'якшення політичних умов'	3	2	1	2	1	9
1.4. НСА → людина, частини тіла, зовнішність	укр. <i>сльота</i> 'хмарна, сира погода з дощем або мокрим снігом' → 'набридлива, надокучлива людина'	1	–	–	2	–	3
Разом метафоричних переносів		24	15	25	12	5	81
2. Метонімічний перенос							
2.1. НСА → предмет	укр. озимки 'весняні морози, заморозки' → 'сорт пізніх яблук, що добре зберігається взимку'	2	–	11	1	1	15
2.2. НСА → щось, що має НЯП у своєму складі	рос. <i>жар</i> 'сильний ступінь нагрятості повітря, спека' → 'гаряче повітря'	–	–	2	6	4	12
2.3. НСА → місце	укр. <i>прохолода</i> 'свіжість у повітрі, легкий холодок, що освіжає, бадьорить' → 'прохолодне місце, затінок'	–	1	–	4	1	6
2.4. НСА → час	укр. <i>холод</i> 'низька температура навколишнього середовища' → 'час, пора, що відзначається тривалими морозами'	–	–	–	3	2	5
2.5. НСА → людина, стан людини	англ. <i>cold</i> 'холод, холодна погода' → 'простуда, нежить'	3	–	–	1	1	5
2.6. НСА → складник явища	рос. <i>капель</i> 'падання крапель талого снігу' → 'самі такі краплі'	–	–	–	1	2	3
2.7. НСА → результат	укр. <i>розталь</i> 'відлига' → 'розталий сніг; тала вода'	–	–	–	2	1	3
2.8. НСА → процес	рос. <i>холод</i> 'низька температура повітря' → 'зниження температури повітря'	–	–	2	–	1	3
Разом метонімічних переносів		5	1	15	18	13	52
Разом		29	16	40	30	18	133

ребоями пульсу, що свідчить про високу температуру'. По-кращення погоди може позначатися такими лексемами: нім. *Aufheiterung f*, укр. *прояснення, проясніток*, рос. *прояснение*. Погіршення ж погоди позначається тільки в німецькій мові – *Eintrübung f*.

Серед багатозначних лексем можна виділити такі види переносів (таблиця 1).

Як можна побачити з таблиці 1, серед досліджуваних лексем переважають метафоричні переноси, це насамперед пояснюється особливостями основного значення досліджуваних лексем. У німецькій мові кількість як метафоричних, так і метонімічних перенесень найменша, оскільки переважна кількість НСА німецької мови є похідними найменуваннями, що демонструють відносно невисоку продуктивність під час утворення похідних значень. Англійська мова демонструє найбільшу продуктивність з огляду на кількість метафоричних перенесень, російська – найменшу.

Серед метафоричних переносів найпоширенішим є перенос на абстрактні й психічні поняття, душевний стан, стан речей, погляди й почуття людей, взаємини між ними. Також у всіх мовах наявний перенос на позначення соціальних категорій. Ці факти тільки підтверджують думку, що лексика фізичного світу, до якої належать НСА, у процесі метафоризації «переноситься у сферу психічних і соціальних явищ, уносячи у відповідні найменування чуттєвий елемент і наочність за рахунок того, що емоції, розумова діяльність, елементи духовного життя, соціальних явищ тощо прирівнюються до фізичних і фізіологічних процесів, механічних дій тощо» [7, с. 93]. Варто зазначити, що метонімічний перенос переважає в українській і російській мовах. Метонімічні переноси є досить специфічними для кожної з мов, є скоріше поодиноким виявами в кожній із мов.

Висновки. У результаті дослідження було визначено кількісний і якісний склад досліджуваної ЛСГ. Установлено, що всі лексичні одиниці характеризують стан атмосфери з огляду на температуру (+/-) і на той факт, чи є вона гарною або поганою. Цікаво, що в усіх мовах лексеми на позначення холодної та поганої погоди домінують. В українській і російській мовах також виявлено багато суфіксальних утворень на позначення холодної, морозної погоди, що мають переважно розмовний характер. Дослідження продемонструвало продуктивність метафоричних переносів на позначення людини, її почуттів і суспільного життя в усіх мовах дослідження. Метонімічні переноси переважно специфічні, зустрічаються частіше в одній або двох мовах. Отже, досліджувані одиниці характеризуються як спільними, так і відмінними рисами в мовах дослідження, більше спільних рис виявлено між лексемами споріднених мов. Залучення більшої кількості мов дасть змогу зробити більш ґрунтовні висновки та узагальнення. Саме це є перспективою дослідження.

Література:

1. Вершинина Н.А. Концепт «ветер» в немецкой лингвокультуре / Н.А. Вершинина // Вопросы лингвистики и лингводидактики: Концепт, культура, компетенция : межвуз. сб. науч. трудов / под ред. Г.Г. Галич. – Омск : Омск. гос. ун-т, 2004. – 288 с.
2. Калугина В.А. Национальная специфика языковой репрезентации концепта: на материале объективации концепта «температура» в русском и английском языках : дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.19 / В.А. Калугина. – Воронеж, 2006. – 202 с.
3. Кононенко В.І. Національно-мовна картина світу: зіставний аспект (на матеріалі української та російської мов) / В.І. Кононенко // Мовознавство. – 1996. – № 6. – С. 39–46.
4. Кочерган М.П. Зіставна лексична семантика: проблеми і методи дослідження / М.П. Кочерган // Мовознавство. – 1996. – № 2–3. – С. 3–11
5. Материнська О.В. Семантика найменувань частин тіла в англійській, німецькій, українській та російській мовах : дис. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.17 / О.В. Материнська. – Донецьк, 2005. – 203 с.
6. Николаева Л.Б. Типология терминів спорідненості : [монографія] / Л.Б. Николаева // Типологічні, зіставні, діахронічні дослідження. – Донецьк : Норд Комп'ютер, 2006. – 255 с.
7. Скляревская Г.Н. Метафора в системе языка / Г.Н. Скляревская. – СПб. : Наука, 1993. – 146 с.
8. Хромов С.П. Метеорологический словарь / С.П. Хромов, Л.И. Мамонтова. – Ленинград : Гидрометеиздат, 1974. – 568 с.

Доля А. Ф. Семантика лексем, обозначающих состояние атмосферы (на материале германских, романских и славянских языков)

Аннотация. Статья содержит результаты сопоставительного исследования наименований явлений природы, в частности состояния атмосферы в английском, немецком, испанском, украинском и русском языках. Цель работы заключается в установлении особенностей семантики исследуемых лексических единиц, а также типов метафорических и метонимических переносов в семантике данных лексем.

Ключевые слова: семантика, метафора, метонимия, типы метафорических и метонимических переносов.

Dolia A. Semantics of the lexemes denoting atmospheric condition (in the Germanic, Romanic and Slavonic languages)

Summary. The given article contains the results of the comparative study of the names denoting atmospheric conditions in the Germanic (German and English), Romanic (Spanish), and Slavonic (Ukrainian and Russian) languages. The aim of the article is to establish the peculiarities of the studied lexemes semantics, as well as the types of metaphoric and metonymic transfer in the semantics of these lexemes.

Key words: semantics, metaphor, metonymy, types of metaphoric and metonymic transfer.